

Література

1. Добровольский А.В. Древние земледельческие поселения по берегам Ингульца. – Вісник Одеської комісії краєзнавства. – Одеса: 1925. - Ч.2-3. – С.167-175.
2. Славин Л.М. Археологические исследования в районе Ингулецко-Бугского междуречья в 1951г. – Науковий архів Інституту археології НАНУ (НА ІА НАНУ), 1951/7.
3. Єсипенко А.Л. Археологічні розвідки Одеського музею у 1950-51 рр. – Археологічні пам'ятки УРСР. – 1956. - Т.6. – С.203-204.
4. Сикорский А.А., Никитин В.И., Елисеев В.Ф., Ключенцев В.Н. Памятники Повисунья. - Сабатиновская и срубная культуры: проблемы взаимосвязей востока и запада в эпоху поздней бронзы. Киев-Николаев-Южноукраинск: 1997. - С.98-108.
5. Борисова Т.А., Борисов А.В., Борисов Д.В. Сікорський Анатолій Олексійович – дослідник археологічних пам'яток Повисуння. - Магістеріум. – 2017. - Вип. 67. - Археологічні студії. - С.111-115.
6. Гребенников Ю.С., Гребенников В.Б. Археологічна розвідка в Казанковському районі Миколаївської області. – Ємінак. Науковий щоквартальник №1 (липень-вересень). Київ-Миколаїв: 2007. - С.15-28.
7. Шапошникова О.Г. и др. Отчет о работе Ингульской экспедиции в 1974г. – НА ІА НАНУ, 1974/12.
8. Снытко И.А., Гребенников В.Б. Отчет экспедиции НКМ о разведках и охранных раскопках на территории Николаевской области в 1986г. – НА ІА НАНУ, 1986/108.
9. Оленковський М.П. Пам'ятки середньої та пізньої бронзи. Археологічна карта Нижньодніпровського регіону. – Херсон:1993. - Вип. 4. – 63с.
10. Лобко О.Г., Снитко І.О. Звіт про археологічну розвідку Березнегуватського, Єланецького, Новобузького та Снігурівського районів у 2003 р. – НА ІА НАНУ, 2003/26.

Губська Тетяня

(м. Миколаїв)

ПОХОВАННЯ ЛІКАРІВ ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ. НА ТЕРИТОРІЇ МИКОЛАЇВСЬКОГО НЕКРОПОЛЯ

Досліджено місцезнаходження поховань миколаївських лікарів ХІХ-початку ХХст. на старому миколаївському некрополі

Миколаївський християнський цвинтар вперше з'явився на плані міста в 1790р., коли архітектор І.І. Князєв вперше визначив місця розташування житлових кварталів, вулиць, майбутніх ринків тощо. [1, с.32]

На сьогодні є усі підстави вважати, що на місці сучасного цвинтаря (вул. Степова, 35) ще до появи Всіхсвятської церкви 1808р. існувала капличка трохи далі на схід від неї. Найдавніші поховання кінця XVIII ст. втратили свої надмогильні ознаки і вважаються зниклими; на сьогодні найдавнішим похованням є могила архімандрита Захарія Петропуло (1743-1808р.р.). [1, с.103] Можна стверджувати, що на цвинтарі деякий час існувала система поховань за професійними ознаками, оскільки є сектори, відведені для священнослужителів, військових (часів російсько-турецьких та Першої світової війн).

Поховання лікарів XIX – поч. XX ст. зазвичай з'являлися в центральній частині цвинтаря, відведеній для вищих верств населення. Як приклад – могили С.І. Давидсона, Д.В. Курдюмова, А.Й. Матусовського, В.І. Маркелова, Н.С. Должанського в центральному секторі №1, де свого часу були поховані представники військово-морської еліти та місцевої влади. Сектор поруч (№3) вмістив поховання лікарів-іноземців (П. Стер, П. Пшеборський), а також І.П. Максимова, М.С. Чекердековича, В.А. Страдомського. Родинні усипальниці Міштольдтів та Гіммельрейхів знаходяться обабіч центральної алеї цвинтаря перед церквою. Більшість поховань лікарів втратили свої первинні ознаки, хоча по некрологах вони чітко зафіксовані в історії міста. [6]

Нижче будуть згадані лікарі, чиї поховання збереглися донині. [4]

Гутшейн Лев Йосипович

Медичну освіту здобув в Харківському університеті. Займав посади епідемічного лікаря, санітарного лікаря, завідувача інфекц. відділення міської лікарні, прозектора. Пішов з життя в 1914р. Епітафія має напис на івриті.

Давидсон Савелій Ісидрович (1859-1919р.р.)

Народився в м.Херсон, освіту здобув в Військово-медичній академії м.С.-Петербург. В Миколаєві був призначений понадштатним ординатором міської лікарні (1884р.) Саме тут вперше організував акушерсько-гінекологічне відділення (1886р.), був його завідувачем. За безоплатну участь у ліквідації епідемії холери 1892-1893р.р. отримав подяку та срібний жетон від міської думи. Член багатьох комітетів та комісій, неодноразово тимчасово виконував обов'язки головного лікаря міської лікарні. Гласний міської думи 1913-1917р.р. Похований біля дружини Ю.М. Давидсон (1867-1913р.р.).

Должанський Микола Семенович (1830-1906р.р.)

Військово-морський лікар, з родини священнослужителя Волинської губернії. Після навчання в духовній семінарії м.Житомир закінчив медичний факультет Київського університету в 1855 р. Тоді ж розпочав службу на різних кораблях Чорноморського флоту. Член Товариства морських лікарів м.Миколаєва (1859-1889р.р.), городовий лікар міста (1873-1889р.р.). Мав звання статського радника.

Курдюмов Дмитро Васильович (1842-1905р.р.)

Мав дві освіти: Курська духовна семінарія та медико-хірургічна академія (С.Петербург, 1869р.). Військовий лікар: розпочав службу в Мінському піхотному полку та Миколаївській фортечній артилерії. 15 років займав посаду старшого лікаря та головного лікаря зведеного військового лазарету у 58-му

піхотному Празькому полку. У 1900р. – дивізійний лікар 38-ої піхотної дивізії. Служив лікарем в декількох навчальних закладах м.Миколаєва. Гласний міської думи 1897-1905р.р., кавалер декількох орденів. Похований разом з дружиною В.В. Курдюмовою (помер в 1929р.).

Маркелов Володимир Іванович (1862-1928р.р.)

Надвірний радник, член Товариства лікарів м.Миколаєва, працював в лікарні хут. «Водопій». В місті був відомий як «лікар для бідних» 1-ої та 2-ої адміралтейських частин. Очолював комітет секції шкільної гігієни. Піклувався про хворих та поранених Першої світової війни. Похований з дружиною В.М. Маркеловою (1874-1945р.р.) та донькою Миро-Маркеловою Н.В. (1900-1969р.р.).

Максимов Іван Парменович (1865-1911р.р.)

Доктор медицини. Походив з міщан С.Петербурзької губернії. Займав посаду молодшого лікаря 58-го піхотного Празького полка. В 1902р. захистив докторську дисертацію в медико-хірургічній Військово-медичній академії на тему: «Харчова глікозурія при черевному тифі». Помер в Сімферополі, його тіло прибуло до Миколаєва 12.05.1911р. Відспівування відбулося у Св.-Миколаївській церкві Празького полка.

Матусовський Андрій Йосипович (1859-1916р.р.)

Військово-морський лікар, доктор медицини. Навчався на медичному факультеті Київського університету. Молодший судновий лікар 37-го флотського екіпажу, молодший ординатор морського шпиталю, окуліст порту. У 1902р. захистив докторську дисертацію, у 1909р. заради удосконалювання в лікуванні ЛОР і захворювань очей знаходився у клініках Німеччини, Австрії, Швейцарії, Франції. Гласний міської думи 1909-1916р.р. Мав звання статського радника.

Миштольт Антон Домінікович (13.05.1826-07.07.1905р.р.)

Військово-морський лікар, статський радник. Закінчив медичний факультет Київського університету, учасник Кримської війни, працював на головному перев'язувальному пункті Севастополя. Кавалер орденів Св.Ганни 2 та 3 ступ., Св.Володимира 4-ої ступ., срібної медалі «За захист Севастополя». Член Римо-католицького Людинолюбного Товариства при костьолі м.Миколаєва. Похований в склепі з дружиною Анелею та двома синами – Костянтинном та Адамом. Пам'ятник реставрований в 2012р. членами польської громади миколаївського костьолу.

Пшеборський Пауль (Павло) Антонович (1830-1896р.р.)

Військово-морський лікар, навчався на медичному факультеті Київського університету. Розпочав службу у 1852р. на військових кораблях Чорноморського флоту. Надавав медичну допомогу захисникам Севастополя під час Кримської війни. Служив молодшим судновим лікарем флотських екіпажів, кілька разів тимчасово виконував обов'язки городского лікаря м.Миколаєва. Учасник російсько-турецької війни 1877-1878р.р. [6, с.97] Член Товариства морських лікарів м.Миколаєва.

Розенберг Давид Володимирович (1853-1914р.р.)

Займав посаду лікаря при школі Товариства допомоги дітям нужденних робочих м.Миколаєва, Кавалер ордена Св.Ганни 2-го ступ.

Рейніш (Райніш) Леопольд Йосипович (?-1900р.р.)

Військово-морський лікар. Навчався на медичному факультеті Київського університету. Учасник бойових подій часів Кримської (Східної) та російсько-турецької (1877-1878р.р.) війн. В Миколаєві займав посади лікаря флотських екіпажів. Член Товариства морських лікарів. [6]

Страдомський Василь Андрійович (1831-1902р.р.)

Військово-морський лікар. Навчався на медичному факультеті Київського університету. Учасник Кримської (Східної) та російсько-турецької (1877-1878р.р.) війн. На посадах лікаря працював в 1-му Чорноморському флотському екіпажі. Гласний міської думи 1887-1892р.р. Тимчасово займав посаду головного лікаря морського шпиталю. Колекціонер, мандрівник. Поховання з дружиною Т.С. Страдомською (1850-1904р.р.) та донькою Лебединською О.В. (1878-1965р.р.)

Література

1. Губская Т.Н. Город мраморных ангелов – Миколаїв: видавництво Ірини Гудим, 2012 с.375
2. Губська Т.М. Поховання іноземців на християнському цвинтарі м. Миколаєва (просопографічний аспект), Краєзнавчий альманах №1, 2014 с.35-45
3. Губская Т.Н. - Потомкам славных фамилий. Иностранцы в Николаеве – Миколаїв: видавництво Ірини Гудим, 2019 .С.140
4. Картотека християнського цвинтаря м. Миколаєва (особиста власність автора)
5. Дергунова Л.Ю. Історія медицини Миколаєва – Миколаїв: Іліон, 2009 с.80
6. Єрмілов В.С. Лікарі дорадянського Миколаєва: Монографія – Миколаїв: видавництво Ірини Гудим, 2021.С.552

Гулак Олександр

(м. Миколаїв)

ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ КИРИЛО-МЕФОДІВСЬКОГО БРАТСТВА

Проаналізовано вплив діяльності Кирило-Мефодіївського братства на розвиток українського національного руху та боротьби за незалежність.

Кирило-Мефодіївське братство — таємна політична організація в Україні. Виникла в Києві у грудні 1845 р. і діяла по січень 1846 р. Братство було засноване групою молодих інтелектуалів, серед яких були професор Київського